

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de erroribus Pelagianorum, de Gratia, de
Iustificatione & Merito, de Virtutibus Theologicis, & quatuor Cardinalibus,
ac de ineffabili mysterio Incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Art. III. An Semipelagiani initium fidei & bonæ voluntatis in nuda natura
posuerint, vel gratiam aliquam internam, sed non idoneam, ei
adjunxerint?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77342)

Errabant etiam circa perseverantiam in virtutibus, & earum operibus, quam licet faterentur inter Dei dona connumerari, nullum tamen volebant dari perseverantiæ donum, quo fieret ut sancti & prædestinati certo & infallibiliter perseverarent, seu quo non nisi bene operantes, ac in bonis operibus perseverantes essent; quale docet Augustinus cap. 11. & 12. libri de correptione & gratia. Ita refert Hilarius in Epistola ad Augustinum, ubi de Massiliensibus scribit: *Deinde molestè ferunt ita dividi gratiam, quæ vel tunc primo homini data est, vel nunc omnibus datur, ut ille acceperit perseverantiam, non quæ fieret ut perseveraret, sed sine qua per liberum arbitrium perseverare non posset; nunc verò sanctis in regnum per gratiam prædestinatis, non tale adiutorium perseverantiæ datur, sed tale, ut eis perseverantia ipsa doneatur; non solum ut sine isto dono perseverantes esse non possint, verum etiam ut per hoc donum non nisi perseverantes sint. His verbis sanctitatis tuæ (lib. de corrept. & gratia cap. 11. & 12.) ita movetur, ut dicant quandam desperationem hominibus exhiberi. Ex quo patet quod licet illi hæretici auxilium sufficiens & voluntati subditum, quo voluntas potest operari si velit, libenter admitterent, auxilium tamen de se & ex natura sua efficax, quod subicit sibi voluntatem, & eam ad agendum applicat, ac infallibiliter cum actu coniungit, omnino repudiabant: quia falsò existimabant cum tali auxilio libertatem & indifferentiam voluntatis nostræ non posse componi. Unde dicebat Vitalis SemiPelagianorum præcursor, ut refert Augustinus Epistola 107. *Operari Deum, quantum in ipso est, ut velimus, cum nobis nota sunt ejus eloquia; sed si eis acquiescere nolumus, nos ut operatio ejus nihil nobis prodest efficiamus: quod est ponere gratiam Dei, ut effectum habeat, seu ut efficax sit, dependere à nostra voluntate. Quod ibidem impugnat Augustinus, subdens de ipso Vitali: Quæ si dicis, profecto nostris orationibus contradicis: & fusiùs libro de correptione & gratia cap. 14. ubi sic ait: Deo volenti saluum facere nulum humanum resistit arbitrium: sic enim velle & nolle in volentis aut nolentis est potestate, ut divinam voluntatem non impediatur, nec superet potestatem. Extat etiam in eodem libro cap. 12. versùs finem, præclarissimum ejusdem S. Doctoris testimonium, quo, etiam supposito auxilio sufficienti, sine quo non potest aliquis perseverare, adhuc tamen requirit operationem Dei, quæ infallibiliter succedat voluntas, asseritque non relinqui in ejus arbitrio, ut si velit, maneat, si verò nolit, non maneat. Do aurea ejus verba: Tantum quippe Spiritui Sancto accenditur voluntas eorum (scilicet Sanctorum) ut idèd possint, quia sic volunt; idèd sic volunt, quia Deus operatur ut velint: nam si in tanta infirmitate vite hujus ipsis relinqueretur voluntas sua, in adiutorio Dei, sine quo perseverare non possent, manerent si vellet, nec Deus in eis operaretur ut vellet, inter tot & tantas tentationes infirmitate suâ voluntas ipsa succumberet: & idèd perseverare non possent, quia deficientes infirmitate nec vellet; aut non ita vellet infirmitate voluntatis, ut possent. Subventum est igitur infirmitati voluntatis humana, ut divinâ gratiâ inclinabiliter & insuperabiliter ageretur: & idèd quamvis infirma; non tamen deficeret, neque adversitate aliquâ vinceretur. Quo nihil clarius & expressius dici potest, ad docendum dari auxilium efficax, à sufficienti distinctum, quo aliquis non nisi operans aut perseverans sit; quamvis sub ejus**

Tom. IV.

A efficacia & infallibilitate voluntas retineat potentiam ad non agendum, vel ad non perseverandum; subindeque cum ejus libertate & indifferentia actuali tale auxilium compossibile sit.

ARTICVLVS III.

An SemiPelagiani initium fidei & bonæ voluntatis in nuda natura posuerint, vel gratiam aliquam internam, sed non idoneam, ei adjunxerint?

Certum est, omnes SemiPelagianos in eo convenisse, ut initium fidei & bonæ voluntatis à nobis in nobis esse dicerent: ut patet tum ex Epistolis Prosperi & Hilarii ad Augustinum; tum ex ipso Augustino in libris de prædestinatione Sanctorum, & de dono perseverantiæ quibus ad Epistolas Prosperi & Hilarii respondet. Sed difficultas est, & controversia inter Theologos, quâ ratione illi hæretici initium fidei & salutis ex nobis esse existimarent: duobus enim modis id esse potuit; primò ut illud initium fieret à sola natura, sine ullo adiutorio gratiæ interioris: secundò ut initiales illi actus cum aliqua gratia fierent; quæ tamen talis esset, ut indifferenter se habens, & moraliter tantum excitans, maneret in potestate voluntatis, quæ eâ uteretur vel non uteretur pro arbitrio suo. Hic est controversiæ cardo: in qua Jansenius lib. 8. de hæresi Pelagiana sentit, SemiPelagianos non in ipsa natura, omni destituta gratiâ, sed adjuncta eâ tantum quæ daret posse, non verò operari, initium fidei & bonæ voluntatis posuisse, atque adeò eos gratiæ adiutorium non negasse, sed quod non satis esset induxisse. Econtra Patres Societatis censent, eos in nuda natura, omni gratiæ auxilio carente, initium fidei & meriti collocasse, neque ad id ullum, qualecunque id foret, gratiæ adiutorium invexisse. Alij verò docent, inter SemiPelagianos, aliquos omnem profusus gratiam ab initio fidei & meriti removisse; alios talem admisisse, quæ cum esset purè indifferens, & liberi arbitrij determinationem non caufaret, sed expectaret, locum adhuc naturali merito relinqueret. Ita Franciscus à Sancto Augustino Macedo, Franciscanus, in opusculo cui titulus est: *Mens divinitus inspirata Sanctissimo Patri Domino nostro Innocentio Papa X. super quinque propositiones Cornelij Jansenij*, art. 5. ubi censuram quartæ propositionis exponit.

Hæc sententia videtur verior & probabilior: In primis enim quòd essent aliqui SemiPelagiani, qui Pelagianis similes, fidei & bonæ voluntatis initium in nuda natura ex integro ponerent, apertè colligitur ex Epistola Prosperi ad Augustinum, ubi sic ait: *Quidam verò horum in tantum à Pelagianis semitis non declinant, ut cum ad consuetudinem eam Christi gratiam, quæ omnia præveniat merita humana, cogantur, ne si meritis reddatur frustra gratia nominetur, ad conditionem hanc velint uniuscujusque hominis pertinere, in qua cum nihil prius merentem, quia nec existentem, liberi arbitrij, & rationalis gratia infundatur, ut per discretionem boni & mali, & ad cognitionem Dei, & ad obedientiam mandatorum ejus posset suam dirigere voluntatem, atque ad hanc gratiam quæ in Christo renascimur pervenire: per naturalem scilicet facultatem petendo, querendo, pulsando; ut idèd accipiat, idèd inveniat, idèd introeat, quia bono nature bene usus, ut ad istam salvantem gratiam, initialis gratia ope meruerit pervenire. Qui*

C

bus verbis significat aliquos Semipelagianorum, convictos Scripturæ testimoniis, quibus probatur gratiam præcedere fidem, & quidquid aliud ad salutem pertinet, recurrisse ad evasionem Pelagij, abutentis nomine gratiæ, & per illud intelligentis naturale donum creationis, liberique facultatem arbitrij, quam, *gratiam initialem* appellabant, de qua illa Scripturæ testimonia sibi objecta intelligi volebant. Et contra illos esse videtur Canon ille Arausicanæ Synodi, quo dicitur: *Si quis sine gratia Dei credentibus, volentibus, desiderantibus, & pulsantibus nobis, misericordiam conferri dicit, &c.*

17. Deinde quod essent alij ex Semipelagianis, qui naturæ gratiam adungerent, sed eam talem, ut subiecta arbitrio ab eo penderet, ejusque nutui obediret, ac omnino pedissequa voluntatis esset, multipliciter suaderi potest. Primò ex eodem Prospero in eadem Epistola, ubi de Semipelagianis ait: *Nec considerant se gratiam Dei, quam comitem non præviā humanorum volunt esse meritum, etiam illis voluntatibus subdere, quas ab ea secundum suam phantasiam non negant esse præventas.* Ubi à Semipelagianis admittitur gratia comes, non prævia, quæ humana merita fiant, & quæ ex præscientia cooperationis destinata sit à Deo, ut patet ex verbis præscientiam Dei &c. Sed hæc gratia sanè prima est, & fidei gratia; nam adjicit: *secundum quam gratia vocantis operetur.* Ergo ad initium fidei aliqui ex Semipelagianis gratiam admittiebant, comitem, non præviā; quia ex arbitrio pendente, & voluntati subiectam faciebant. In hoc argumento (inquit Macedo) Achyllem invenisse me puto, non illum in Lycomedis Regia fractum, sed in Troico pulvere invictum.

18. Aliud ejusdem Authoris argumentum sumitur ex Epistola Hilarij, ubi proponitur querela Semipelagianorum de divisione gratiæ sufficientis & efficacis, sub nomine adjutorij *sine quo*, & adjutorij *quo*, quam tradidit Aug. lib. de corrept. & gratia cap. 11. & 12. Nam ab ista divisione, ad perseverantiam primum, mox ad initium etiā conversionis accedunt: & de utroque queruntur, nempe quod tale auxilium Augustinus ponat, ut eo efficiatur & perseverantia, & initium, nolique ut adjutorio *sine quo* Adami integri utrumque fiat. In quo (ait Macedo) manifestè apparet, hos querulos non excludere omnem gratiam à perseverantia, & ab initio fidei & conversionis, sed eam tantum quæ efficax esset, minimè verò quæ esset in potestate voluntatis, & ejus nutui obediret; cum hac enim stare putabant initium illud meriti naturale, libertatem arbitrij, & comminationis ac exhortationis utilitatem; quæ tolli dicebant per illud adjutorium quo, seu gratiam de se efficacem, quam Augustinus docebat.

19. Tertium argumentum sumitur ex Gennadio libro de Ecclesiasticis dogmatibus, ubi hæc scribit: *Manet itaque ad querendam salutem arbitrij libertas, id est rationalis voluntas; sed admonente prius Deo, & invitante ad salutem, ut vel eligat, vel sequatur, vel agat occasione salutis, hoc est inspiratione.* Et inferius: *Initium ergo salutis nostra Deo miserante habemus: ut acquiescamus SALVIFERÆ INSPIRATIONI, nostra potestatis est; ut adipiscamur quod acquiescendo admonitioni cupimus, divini est muneris.* Ubi pro initio salutis admittit salutiferam inspirationem, subindeque gratiam moraliter excitantem. Sed ille author fuit Semipela-

A gianus, & unus ex Presbyteris Gallicanis, de quibus Prosper & Hilarius apud Cælestinum Papam conquesti sunt quod Augustini doctrinæ adversarentur, ut tradit Baronius anno 490. num. 45. & nos infra ostendemus: Ergo aliqui ex Semipelagianis & Presbyteris Galliæ, qui Augustini doctrinam impugnabant, & de quibus Prosper & Hilarius in suis Epistolis mentionem faciunt, admiscere gratiam internam pro initio salutis, & bonæ voluntatis Unde Cassianus Collat. 13. cap. 3. scribit, *Non solum actionum, sed etiam cogitationum bonarum ex Deo esse principium, qui nobis & initia sanctæ voluntatis inspirat, & virtutem atque opportunitatem eorum quæ rectè cupimus tribuit peragendi.* Et Collat. 3. cap. 3. sic loquitur: *Inspiratio in cor immittitur, quæ dormientes ad desiderium salutis exsuscitat; quæ Deum se qui saluberrimā compunctione exhortatur.* Verum ille, ut infra patebit, non fuit constans in hac doctrina. Unde Prosper contra Collatorem cap. 3. dicit, *Eum definitionis suæ oblitum, citò à sententia defecisse.*

Quartum argumentum sumitur ex Augustino, quem fuisse in errore Semipelagianorum initio suæ conversionis ante Episcopatum, quantum ad hoc quod credidit initium salutis, ipsam præcipuè credendi voluntatem, esse à nobis, & à natura, non verò à gratia, patet ex ipsomet, lib. de prædest. Sanct. cap. 3. & lib. 83. questionum, quæst. 68. quem librum scripsit à primo suæ conversionis tempore, ut monet lib. 1. Retract. cap. 26. dicit enim ibi formaliter, *quod parum est velle, nisi Deus misereatur: sed Deus non misereatur, qui ad pacem vocat, nisi voluntas præcesserit.* Hanc verò voluntatem, quam dicit præcedere misericordiam Dei, asserit adhuc esse à Deo per gratiam, non solum extrinsecus adjuvantem, sed etiam intrinsecus vocantem. Verba ejus sunt: *Quoniam nec velle quisquam potest nisi admonitus & vocatus, sive intrinsecus ubi nullus hominum videt, sive extrinsecus per sermonem sonantem, aut per aliqua signa visibilia, efficitur ut etiam ipsum velle operetur in nobis.* Ex quibus verbis liquet Augustinum in Semipelagianorum errore existentem, agnovisse internam vocationem, gratiamque moraliter excitantem, pro ipso etiam fidei & bonæ voluntatis initio, subindeque omnes Semipelagianos pro initio fidei talem gratiam non repudiasse nec exclusisse.

Ratio etiam id suadet: nulla enim erat causa seu ratio, quæ illos ad talem gratiam rejiciendam movere posset; cum per illam omnes eorum difficultates de fatalitate per gratiam invecita, de impedito usu libertatis, & necessitate inducta, de inutilitate orationis, correptionis, exhortationis &c. facillimè solverentur: quia gratia moraliter tantum excitans est in potestate voluntatis, ac ejus nutui flexuque subiecta, ejusque determinationem non causat, sed ipsam potiùs à libero arbitrio emendicat & expectat. Unde cum determinatio voluntatis ad credendum sit initium fidei, licet talis gratia admittatur, nihilominus stat dari in nobis quædam initia fidei & salutis, quæ non à gratia, sed à natura, neque à Deo, sed à libero arbitrio proveniant. De quo plura diximus in Tractatu de actibus humanis.

Ultimum argumentum, quod fuscè prosequitur Franciscus Macedo loco citato, sumptum est ab exemplo quorundam Hæreticorum hujus temporis, qui Semipelagianismum renovarunt, & qui Pelagi-calvinista nō incongruè appellari possunt.

Art. 5. §. 2.

20.

21.

Disp. 4. Art. 2. §. 2.

Hi sunt Sociniani & Arminiani in Hollandia: inter quos aliqui in nudis naturæ actibus; alij in natura adjuncta solâ gratiâ sufficiente, voluntati subdita, & ejus determinationem & nutum expectante, initium meriti & salutis constituunt.

21. Verba hujus Authoris sunt: *Qui hodie Semi-pelagianismum profitentur, partim cum Pelagianis in nudis naturæ actibus (cujusmodi sunt Sociniani & Remonstrantes) partim in natura, adjuncta solâ communi & indifferenti gratiâ (quales sunt Arminiani) initium fidei ponunt: ac utrique suam ipsam rationibus tuentur sententiam, quibus olim Semi-pelagiani mixti & puri suam tuebantur: nam mixti electionem Dei prædestinantis in quadam naturali probitate, quæ in ipsis electis ad credendum erat adjuncta natura præsidii, & prævisa fuerat à Deo, fundant, ac eâ tradunt discerni à reprobis prædestinatos. Ita docent Remonstrantes in articulis Synodalibus art. 1. de prædestinato, ubi cum Socino fidei semen in natura locant, quam naturalem vocant probitatem, quæ est ratio eligendi. Puri autem admittunt omnino gratiâ quâdam communi, quæ sit in potestate voluntatis, & ab ejus flexu motuque trahatur credendi initium, quod à Deo prævisum, electionis fundamentum esse volunt, non sine ea fieri contendunt. Sic Arminius in declarat. Sentent. & in responsione ad articulos sibi & Adriano Borreo falsò impositos &c. Ad id paulò post: Diligentissimè lecto Arminio, comperi nusquam ipsum in nuda natura initium illud fidei, quod omnino ad electionem requirit, collocare: imò semper gratiâ communi, & quam veram vult esse ac supernaturalem gratiam, illud suum initiale meritum communit. Unde tandem sic concludit: Doccant nos ergo novi Semi-pelagiani, quid de antiquis illis sentiendum sit: nimirum aliquos omnem prorsus gratiam ab initio fidei & meriti removisse; alios talem admisisse, quæ cum communis esset, locum adhuc naturali merito relinquebat; illos à Socino, & Remonstrantibus, hos ab Arminio suscitatos.*

23. Objicies primò: Innocentius X. in sua Constitutione, ut falsam & hæreticam damnavit hanc Jansenij propositionem: *Semi-pelagiani admittunt prævenientis gratiæ necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei: & in hoc erant hæretici, quod vellent eam gratiam talem esse, cui posset voluntas humana resistere, vel obtemperare.* Ergo falsum & erroneum est dicere, aliquos ex Semi-pelagianis admisisse gratiam interiorem, etiam ad initium fidei.

24. Respondeo primò, hanc propositionem à Pontifice damnatam, ex duabus esse compositam, quæ conjunctione copulantur: ad falsitatem autem propositionis copulativæ satis esse, quod una ex duabus quæ illam componunt sit falsa; & consequenter ad censuræ Pontificiæ veritatem sufficere secundam esse falsam, & hæreticam. *Prima verò, cum versetur circa questionem facti, & objectum ejus sit humanum judicium, quod res humana & occulta est, ad definitionem fidei non videtur pertinere, inquit Macedo loco citato.*

25. Respondeo secundò cum eodem Authore, etiam primam propositionem potuisse subijci censuræ Pontifici: Primò quia peccat in subiecto colectivo, eo quod omnes Semi-pelagianos ita sentire dicat, cum tamen aliqui, ut ostendimus, fidei & bonæ voluntatis initium in mera natura, omni gratiâ interiori destituta, posuerint: Secundò quia etiam peccat in prædicato, cum ait prævenientem eos gratiam admisisse: nam illa gratia

A quam aliqui Semi-pelagiani admittebant, non erat verè præveniens, sed comitans tantum, ut supra diximus; quia gratia versatilis ad motum flexumque voluntatis, & ejus determinationem & motionem expectans, præveniens rectè dici non potest, sed comitans, imò & subsequens, tanquam pedissequa voluntatis. Unde ait Prosper supra relatus: *Nec considerant (Semi-pelagiani) se gratiam Dei, quam comitem non præviā humanorum voluntum esse meritorum, etiam illis voluntatibus subdere, quas ab ea, SECUNDVM SVAM PHANTASIAM, non negant esse præventas.*

26. Objicies secundò: D. Prosper in Epistola ad Augustinum referens Semi-pelagianorum sententiam, sic ait: *Itaque quantum ad Deum pertinet, omnibus paratam vitam æternam: quantum autem ad arbitrij libertatem, ab his eam apprehendi, qui Deo sponte crediderint, & auxilium gratiæ, merito credulitatis acceperint: Sed ly sponte crediderint, significat voluntatem ut natura est, & omni gratiâ destituta: Ergo Semi-pelagiani nulum pro initio fidei gratiæ interioris auxilium admittebant.*

27. Respondeo primò, hoc argumentum solum probare, aliquos Semi-pelagianos ita sensisse, non tamen omnes; subindeque non militare contra nostram sententiam, quæ fatetur aliquos ex Semi-pelagianis omnem prorsus gratiam ab initio fidei removisse.

C Respondeo secundò cum Francisco Macedo, ly sponte crediderint, non excludere gratiæ sufficientis seu concomitantis adiutorium; cum talis gratia subdita sit voluntati, & ejus motum & determinationem expectet: imò Augustinum eâ phrasi uti, cum loquitur de voluntate per gratiam efficacem mota, contra Pelagium; sic enim ait lib. 2. de peccat. meritis & remis. cap. 5. *Adjutor enim noster Deus dicitur, nec adjuvari potest, nisi qui aliquid sponte conatur.* Hoc ergo termino Semi-pelagiani apud Prosperum utebantur, quia volebant in illis fidei & bonæ voluntatis initiis, quæ admittebant, voluntatem incipere, & trahere ad se, sibi que subijcere gratiam; & quia putabant tam parvas esse hujus gratiæ vires, ut etiam si adesset, voluntati tamen operatio tribueretur, atque adeo sponte fieri diceretur, quod cum illa tantum gratia fieret. Quare nihil est ab hac D. Prosperi autoritate sententiæ nostræ timendum, nec ab alijs quæ ex eadem Epistola peti possent: nam hoc responso, seu clypeo opposito, repelluntur, imò & retorquentur omnia tela Adversariorum.

28. Ex his intelliges quod quando Semi-pelagiani dicebant apud Prosperum in Epistola ad Augustinum. *Removeri omnem industriam, tolli virtutes & merita, & fatalem quandam necessitatem induci, si Dei constitutio humanas præveniat voluntates,* non intendeabant quod constitutio, seu decretum divinæ voluntatis, quamcumque gratiam internam præparans, destrueret libertatem, sed loquebantur de decreto, gratiam efficacem, qualem Augustinus in libro de correptione & gratia contra Pelagianos docuerat, præparante: hanc enim gratiam existimabant cum libero nostræ voluntatis arbitrio coherere non posse; utpote cum à gratia subdita libero arbitrio quantum ad usum & efficaciam, ejusque motionem & determinationem expectante, nulla nisi ab homine prorsus infano timeri possit umbra fari vel tenuissima, aut aliqua libertatis læsio, vel diminutio, ut de se patet.